

www.ketab.ir

فلسفه در زندگ

کتابخانه
نشر نگاه معاصر

جستارهایی در تفکر انتقادی،

فلسفه برای کودکان و فلسفه

محمد رضا واعظ شهرستانی

نگار

ناشر: نشر نگاه معاصر (وابسته به مؤسسه پژوهشی نگاه معاصر)

مدیر هنری: باسَم الرسام

آرایش کتاب: کوروش شبگرد

لیتوگرافی: نوید

چاپ و صحافی: نادر

نوبت چاپ: یکم، ۱۳۹۸

شمارگان: ۷۰۰

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۲۸-۰۸-۹

واعظ‌میهن‌ها، محمد رضا، ۱۳۶۴ -	سرشناسه
فلسفه در زندگی، فیبا	عنوان و نام پدیدآور
نگاه معاصر، ۱۳۹۸	مشخصات نشر: تهران
۱۹۲ ص.	مشخصات ظاهری
۹۷۸-۶۲۲-۷۰۲۸-۰۸-۹	شابک
فیبا	وضعیت فهرست‌نویسی
جستارهایی در تفکر انتقادی، فلسفه برای کودکان و فلسفه	عنوان دیگر
زندگی	موضوع
Life	موضوع
راه و رسم زندگی - فلسفه	موضوع
Conduct of life - Philosophy	موضوع
کودکان و فلسفه	موضوع
Children and philosophy	موضوع
تفکر انتقادی در کودکان	موضوع
Critical thinking in children	موضوع
شناخت در کودکان	موضوع
Cognition in children	موضوع
BD۴۳۱	رده بندی کنگره
۱۲۸	رده بندی دیویی
۶۰۵۸۹۲۸	شماره کتابشناسی ملی

نشانی: تهران | مینی سیتی | شهرک محلاتی | فاز ۲ مخابرات | بلوک ۳۸ | واحد ۲ شرقی

۲۲۴۴۸۴۱۹

negahe.moaser94@gmail.com

nasher_negahemoaser

فهرست

پیش‌گفتار ۹

بخش اول

جستارهایی در منطق و تفکر انتقادی

راهنمای تفکر انتقادی (ترجمه با همکاری الهام معینی) / جولای

مقدمه ۱۷

معنا ۱۸

بی‌معنایی ۲۰

تعاریف ۲۰

شرط لازم و کافی ۲۴

دام‌های زبانی ۲۷

مفاهیم پایه منطقی ۳۳

استدلال ۳۵

درستی و اعتبار ۳۶

الگوهای استدلال‌های معتبر ۳۹

علیت ۴۵

اخلاق ۴۷

مغالطه‌ها ۴۸

به سوی آینده ۴۹

بخش دوم

- ۵۳..... تمرینی برای همزیستی مسالمت‌آمیز (تأملی در باب هدف از استدلال)
- ۵۷..... مارین لوپین یا امانوئل مکرون؟!.....
- ۶۱..... تابشار اسد هست داعش هم هست! (مغالطه باراک اوباما).....
- ۶۵..... اگر استقلال و پرسپولیس قوی باشند، تیم ملی ما نیز قوی خواهد بود!.....
- ۶۷..... دروغ و ابهام ساختاری؟!.....

بخش سوم

جستارهایی در فلسفه برای کودکان

- ۷۱..... دربارهٔ مؤسسه توسعه و پیش‌برد فلسفه برای کودکان (IAPC).....
- ۸۱..... چهارچوبی برای تسهیل گفت‌وگوی کلامی (ترجمه) / مان گرگوری.....
- ۱۲۵..... فلسفه برای کودکان در ایران (مصاحبه با خیرگزار میهر).....

بخش چهارم

جستارهایی در فلسفه

- ۱۳۷..... فلسفه در آلمان دیر متولد شد اما به سرعت رشد کرد! (مصاحبه با روزنامه فرهیختگان).....
- ۱۴۵..... امانوئل کانت: فیلسوفی آینده‌آلیست یا رئالیست؟!.....
- ۱۵۱..... پیش‌گفتاری دربارهٔ «نسبت تکنولوژی با فرهنگ و دین».....
- ۱۵۹..... هر فرد مسئول تمام افراد بشر است! (تأملی دربارهٔ مفهوم آگزیستانسیالیسم از منظر ژان پل سارتر).....
- ۱۶۷..... ژان پل سارتر و جامعهٔ امروز ما.....
- ۱۷۳..... انفعال اجتماعی (تأملی دربارهٔ «باور نادرست» از منظر ژان پل سارتر).....
- ۱۷۷..... با همه پوچی از تو لبریزم! (تأملی در باب معنای زندگی).....
- ۱۸۱..... «باید دويد تا ته بودن» (یادداشتی کوتاه دربارهٔ نگاه پیشامفهومی سپهری به جهان).....
- ۱۸۵..... نقش‌های موازی: تأملی دربارهٔ فیلم فروشنده.....
- ۱۸۹..... بازخوانی فیلم «جدایی نادر از سیمین».....

پیش‌گفتار

سقراط^۱ بر این باور است که فلسفه با حیرت آغاز می‌شود و اگر در انواع سؤال‌هایی که فلاسفه طی هزاران سال درباره آن‌ها تأمل کرده‌اند نگاهی بیاندازیم، خواهیم فهمید که آن‌ها پرسش‌هایی هستند که انسان را به حیرت واداشته‌اند. سؤال از چیستی فلسفه نیز خود پرسش فلسفی مهمی است که انسان را به حیرت وامی‌دارد؛ پرسشی که پاسخ به آن آسان نیست و فلاسفه پس از قرن‌ها درباره آن به توافقی دست نیافته‌اند.

فلسفه، فارغ از هر تعریفی که از آن داشته باشیم، با استفاده از روش‌شناسی عقلانی با مسائلی نظری و عملی، که عقل آدمی سودای پرداختن به آن‌ها را دارد، سروکار دارد. پرسش‌هایی همچون: چه چیزی واقعی است؟ چگونه می‌توانم از آنچه می‌دانم مطمئن باشم؟ عدالت چیست؟ زیبایی چیست؟ امر درست برای انجام دادن چیست؟ و هزاران هزار سؤال دیگر چنین پرسش‌هایی دربرگیرنده ایده‌های مهمی هستند که این ایده‌ها به طور ویژه‌ای در سرتاسر جهان و برای اغلب مردم معنادارند. به عبارت دیگر، ما به منظور معنادار کردن زندگی‌مان به ایده‌هایی همچون عدالت، درستی و نادرستی، زیبایی، معرفت و واقعیت نیازمندیم. اگر نگاهی به متون فلسفی در سرتاسر جهان از زمان باستان تا به امروز بیاندازیم، متوجه خواهیم شد که فلاسفه کسانی هستند که در پی یافتن حقیقت (صدق) و یا معناوند.

در بحث معنای زندگی، انسان با پرسش‌هایی اینچنینی مواجه است: چرا من هستم و چرا باید به این زندگی ادامه بدهم؟ آیا به راستی زندگی با این همه درد و رنج و تلخی، اگرچه در لحظاتی شیرین و لذت‌بخش، ارزش زیستن دارد؟ اگر باید بمیریم و یا اگر هدفی از پیش‌تعیین شده وجود ندارد، پس زندگی چه معنایی دارد؟ آیا ما می‌توانیم خود معنای خویش را در زندگی بسازیم؟ آیا

۱. ۴۶۹ تا ۳۹۹ پیش از میلاد مسیح.

۲. نگاه کنید به: اکرمی، موسی، (۱۳۹۴/۰۶/۲۲)، "فلسفه و زندگی روزمره"، روزنامه اعتماد.

چنین معنایی که توسط ما برای زیستنی با معنا شکل می‌گیرد، توانایی لازم برای تاب آوردن در برابر ناملایمات و دلواپسی‌های مسلم هستی را دارد؟

همچنین، این رنجها و دلواپسی‌های مسلم زندگی، رنجهایی جدایی‌ناپذیر از زیستن انسان‌اند. در حقیقت، این رنج‌ها، دغدغه‌های اگزیستانسیالیستی (یا وجودی‌ای) هستند که به هنگام مشاهده درونی و مواجهه عمیق با هستی و موقعیت اگزیستانسیل‌مان، گریبانمان را محکم خواهند گرفت. برای نمونه مرگ، پوچی، آزادی و تنهایی نمونه‌های بسیار مهم دغدغه‌های وجودی و یا دلواپسی‌های غایی هستند. از طرفی، این‌ها رنجهایی نیستند که ما با مشغول کردن خود، آن‌ها را فراموش کنیم. البته در یک زندگی هر روزی و به ویژه برای انسانی که غرق در روزمرگی‌ها است، این نوع رنج و درد وجودی فراموش شدنی است، هرچند موقت.

نکته قابل توجه دیگر این است که پرسش‌های فلسفی، پرسش‌های آسانی برای پاسخ‌گویی نیستند. آن‌ها به شدت پیچیده و حیرت‌آورند، نه صرفاً به این خاطر که از منظرهای بسیار متفاوتی می‌توان به آن‌ها پاسخ داد، بلکه به این خاطر که به آسانی نمی‌توان گفت چه چیزی پاسخ ما درباره آن سؤال را ارزشمند می‌سازد. این به آن معنا نیست که در فلسفه "پاسخ‌های درست و یا غلط" وجود ندارند، یا این‌که فلسفه تنها محلی برای تضارب آراء است؛ بلکه به این معناست که یافتن جمع‌کنندگی از افراد که درباره آن پرسش‌ها هم عقیده باشند یا یافتن پاسخ‌هایی که همواره قانع‌کننده باشند، دشوار است، حتی برای خود ما.^۱ به طور خلاصه، ممکن است بگوییم فلسفه، در میان علوم دیگر، کندوکاوی در معنای مفاهیم است، مفاهیمی که:

- در زندگی‌مان محوری و با اهمیت‌اند، نه بی‌اهمیت و یا بدیهی.
- در تجارب اغلب مردم مشترک‌اند؛ متداول و معمولی‌اند نه محرمانه و باطنی.
- متضاد (قابل رقابت) یا حیرت‌آورند؛ توافق درباره آن‌ها آسان نیست و یک بار و برای همه قابل حل و فصل نیستند.^۲

۱. در تقریر این مقدمه بخش‌هایی از فصل اول کتاب زیر استفاده شده است:

Philosophy for Children: A Practitioner Handbook, Edited by Maughn Gregory, Montclair State University, the Institute for the Advancement of Philosophy for Children, 2008.

۲. چنین نیست که همه فلاسفه درباره این نتیجه‌گیری هم‌عقیده باشند!

3. Laurance Splitter & Ann Sharp: Teaching for Better Thinking (Melbourne: Australian Council for Educational Research, 1995), 130.